

زیرا نماز دست، نیاز است بسوی حضرت بی‌نیاز و عامل بیمه سازی انسان از فساد و انحراف است و آدمی را به اقیانوس موج سرمدی متصل می‌سازد حجة الاسلام قرائتی در معنای اقم الصلوة تعبیر خوبی دارند و می‌فرمایند اگر فتیله نماز بالا کشیده بشود فتیله فساد پائین می‌آید. کتابهای ایشان درباره نماز واقعاً مفید و خواندنی است.

دانش‌آموزان امانت‌های الهی در دست ما و والدینشان هستند و مادر پیشگاه خدا مسؤول و موظف هستیم این امانت‌ها را آنچنان که شایسته است تربیت کرده و از آفت‌های جسمی و روحی آنها را حفظ کنیم و خطر یک مهندس بی‌ایمان یا پزشک بی‌تقوا و یک رئیس یا زمامدار بی‌دین را با آنها گوشزد نمائیم آنچنان که نماز در دل زندگی و در تار و پود حیات و روح آنها جایگزین شود.

کدام شیوه بهتر است

با توجه به حجم کتاب و محدودیت وقت و سایر مشکلات ممکن است معلم نتواند به تمام دانش‌آموزان نماز یاد بدهد و بر کار آنها در این زمینه نظارت نماید. بهمین دلیل بنده طرحی فراهم نمودم که این مشکل را حل می‌کند و حدود ۲۰ سال است این طرح به فضل الهی با موفقیت اجرا می‌شود.

در این شیوه باید از خود دانش‌آموزان کمک گرفت که خود نوعی آموزش فعال است باین صورت که معلم ابتدا باید به نقش انسان ساز نماز اشاره نماید و نیز خطرات و عقوبت ترک نماز را از قول معصوم (ع) متذکر شود و پس از آماده کردن جو عمومی کلاس، دانش‌آموزان را گروه‌بندی کند و برای هر گروه سرپرست یا مسؤولی تعیین کند. بدیهی است سرپرستان گروه‌ها از بین دانش‌آموزان متدین و خوشنام انتخاب می‌شوند. سرگروه فهرست افراد گروه خود را یادداشت می‌کند و برای هر هفته در مقابل اسمشان ستونی

طرحی برای آموزش نماز و اقامه جماعت در مدارس

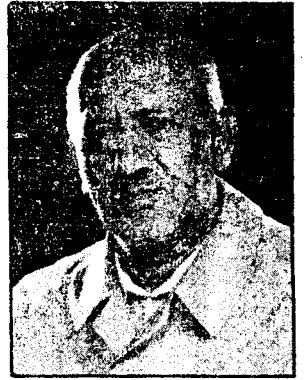
جوان کشور صرف نموده‌اند. ایشان در زمینه آموزش نماز و اقامه نماز جماعت در مدارس تجربیات موفق دارند که سابقه‌ای دراز مدت دارد. لذا بر آن شدیم دقایقی در محضر سرفیض ایشان بوده و تقاضا نمائیم که خود ایشان در این زمینه توضیحاتی ارائه دهند.

گفتگویی با برادر حسنعلی زهتاب

استاد حسنعلی زهتاب از دبیران دینی و قرآن مجرب و نمونه استان اصفهان هستند که سالها عمر شریف خود را در تعلیم و تربیت نسل

تدریس خود آشنا فرمائید. بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین و هو خیر ناصر و معین. خداوند درباره نماز می‌فرماید: *إن الصلوة تنهی عن الفحشاء والمنکر*

رشد معارف: با تشکر از اینکه دعوت ما را برای این نشست پذیرفتید، لطفاً ما را با فعالیت‌های خود در خصوص گسترش فرهنگ نماز در مدارس در طول سالهای

خط کشی می کند. افراد گروه وظیفه دارند هفته ای حداقل یک رکعت نماز که شامل حمد و سوره و قنوت و رکوع و سجود و تشهد و سلام است نزد سرگروه خود بخوانند و سرپرست گروه تعداد غلط های هر نفر را در هر هفته در مقابل اسمشان یادداشت کند و این کار را همچنان ادامه دهد تا جایی که هر کس بدون غلط نمازش را نزد سرپرست گروه خود بخواند. بعد از این مرحله دانش آموز نزد سرگروه دوم می رود در نزد سرگروه دوم فهرست کسانی تنظیم می شود که مرحله قبل را پشت سر گذاشته اند و به مرحله دوم رسیده اند. که آنگاه سرگروه دوم دیگر بار قرائت و آداب نماز آنها را ملاحظه می کند و در صورت تأیید آنها را به دبیر معرفی می نماید. در مرحله سوم این معلم است که شخصاً به کیفیت نماز خواندن افراد رسیدگی خواهد کرد. چنانچه

اشکالی مشاهده نشود که نعم المطلوب و چنین دانش آموزی خود به عنوان سرگروه سرگزیده می شود. وگرنه دوباره به سرگروه های تسلی عودت داده می شود تا مراحل پیشین را بار دیگر طی کند.

البته دانش آموزان نوعاً بنا بر فطرت پاک خود گرایش به دین و مذهب و راز و نیاز با خدای خود دارند ولی گاهی خانواده و محیط طوری است که مجال بروز این گرایش را برای او فراهم نمی سازد. مطلب دیگر اینست که دانش آموز به مقتضای سن و سال خود و یا بدلائل دیگر لغزشهایی خواهد داشت مثلاً گاهی شیطنت می کند بموقع برای تمرین حاضر نمی شود اینجاست که معلم باید با درایت رفتار کند و بدون سخت گیریهای زیاد بر نقاط قوت دانش آموز تأکید کند و از لغزشها و سهل انگاری های جزئی او درگذرد و سعی کند با ملاطفت و شیوه ای پدرا نه و رقابتی سالم بین گروهها، تشویقها و پاداش های خاصی برای گروههای فعال و یا طرق ممکن دیگر در دل های پاک دانش آموزان مؤثر واقع شود قطعاً خداوند نیز در این راه ما را یاری می کند و توفیق خود را شامل حال، خواهد کرد. باین طریق بعد از گذشت چند هفته از سال تحصیلی می شود یک کلاس ۴۰ یا ۵۰ نفری را با قرائت صحیح و

روش صحیح، نمازخوان کرد بدون آنکه خود معلم وقت زیادی صرف کند و اعصابش فرسوده شود. ما در ارزشیابی که در آخر سال از خود دانش آموزان داشتیم نوعاً این طرح را موفق و کارآمد ذکر کرده اند.

رشد معارف - با تشکر از توضیحاتی که فرمودید، به نظر شما چگونه می توان مقدمتاً توجه دانش آموزان را به نماز جلب نمود و علاقه ای نسبت به این فریضه در آنها ایجاد کرد.

همانطور که در بدو سخن عرض کردم ما باید ابتدا به صور مختلف و با الهام از آیات و روایات و تاریخ اسلام و سیره معصومین (ع) فرزندان عزیزمان را از معنویت نماز متأثر کنیم و به قولی ابتدا حساسیت لازم را در آنها ایجاد کنیم. تا به نقش و اهمیت نماز پی ببرند برای مثال اینکه حضرت سیدالشهدا (ع) در آخرین لحظات دست از نماز بر نمی دارد و گویی در بحبوحه جهاد، پیام او همان نماز است. همچنین استفاده از شعر یا سخنی جذاب و یا لطایف و ظرایفی عرفانی می تواند تأثیر بیان را چند برابر بیفزاید. بازگو کردن خاطرات شخصی یا از دیگران درباره اهمیت دادن به نماز هم می تواند در جلب علاقه دانش آموزان سهمی داشته باشد. یادم هست چندی پیش فردی نزد من آمد و اظهار کرد یازده سال پیش شاگرد من بوده است و گفت شما یازده سال قبل در اهمیت نماز سخنی گفتید که تأثیر عجیبی در من گذاشت و هرگز فراموشم نمی شود شما گفتید: سر اگر رفت برو اما نماز نرود. هستی اگر رفت برو اما نماز نرود. اینها نشان می دهد که برخوردهای جدی و قاطع بچه ها را متحول می سازد و یا خاطره ای که محض نمونه برای خود من پیش آمده و معمولاً آنرا برای بچه ها نقل می کنم.

این است که: زمانی که من دانشجوی دانشسرای عالی تهران بودم یک بار که از تهران بوسیله اتوبوسی به اصفهان می رفتم. و

نمونه ای از جدول مربوط به یک گروه آموزش نماز

ردیف	نام و نام خانوادگی	هفته اول تعداد غلط	هفته دوم تعداد غلط	هفته سوم تعداد غلط	هفته چهارم تعداد غلط	هفته پنجم تعداد غلط	هفته ششم تعداد غلط	تعداد غلط	تعداد غلط
۱	علی چمنسری	۳۰	۲۵	۲۱	۱۹	۱۵	۱۲	۷	۵
۲									
۳									
۴									
۵									
۶									
۷									
۸									

در جایی در عقب اتوبوس نشسته بودم. حوالی طلوع آفتاب که رسید، از راننده خواهش کردم جایی بایستد تا برای نماز مهیا شویم اما او اعتنایی نکرد. دیگر چیزی به طلوع آفتاب باقی نمانده بود و هرچه اصرار کردیم راننده ترتیب اثر نداد. بر من مسلم شد که توقف نخواهد کرد. در این بود که خود را به درب ماشین رسانیدم و راننده را تهدید کردم که اگر توقف نکنی خودم درب را باز می‌کنم و بیرون می‌برم. او که ما را مصمم دید با اکراه توقف کرد و ما که تنها دو نفر متقاضی نماز بودیم همانجا در بیابان پیاده شدیم اتوبوس حرکت کرد. ما تیمم کردیم و نماز صبح را بجا آوردیم؛ به آن برادری که با من برای نماز پیاده شده بود عرض کردم اگر در زندگی خودت نمازی با طمأنینه می‌خواهی بخوانی همین باشد. و اما اتوبوس ما مقداری که رفت دوباره ایستاد - چون این آدم‌های بی‌تقوا اراده قوی ندارند - من پس از نماز به آن برادر گفتم یک قدم هم به طرف ماشین نرود او خودش بسوی ما خواهد آمد. همینطور هم شد و اتوبوس تمام فاصله‌ای را که رفته بود. برگشت و ما سوار شدیم (البته این خاطره مربوط به رژیم سابق است و بعداً هم با راننده به نحو مقتضی عمل کردیم.) خاطره دیگری هم مربوط می‌شود به یکی از دانشجویان عزیز خارج از کشور بدین ترتیب که ایشان در شرایطی قرار می‌گیرد که نمازش را نخوانده است و درست در همان زمان هم باید در جلسه امتحان حاضر شود. به هر کدام بپردازد از دیگری بازمی‌ماند. این جوان مسلمان از امتحان صرف نظر می‌کند و به اقامه نماز می‌پردازد و پس از نماز به علت تأخیر او را به جلسه امتحان نمی‌پذیرند. اما چون دانشجوی نخبه‌ای بود. استاد نسبت به او عنایتی داشته و از اینرو علت عدم حضور او را جویا می‌شود و این دانشجوی مسلمان در پاسخ می‌گوید ما مسلمانها یک عبادتی داریم بنام نماز که در هیچ شرایطی امکان ترک آن نیست.

این استاد خسار جی حیرت زده شده و منقلب می‌شود و موافقت می‌کند که از او جداگانه امتحان کند. و بار دیگر این آیه مصداق می‌یابد که: ان تنصر الله ينصرکم و ینتہ اقدامکم.

رشد معارف - به نظر شما چگونه می‌توان عوامل موفقیت اقامه جماعت در مدارس را فراهم کرد؟

بدون تردید عبادت‌های اسلام علاوه بر جنبه‌های فردی جنبه‌های اجتماعی را هم دربرمی‌گیرد، مانند حج، نماز جمعه و نیز نماز جماعت که در اینجا محل بحث ماست. نماز جماعت علاوه بر فوائد دنیوی، فضیلت اخروی خاصی هم دارد بنا به قول معصوم (که این را حضرت امام نیز در رساله عملیه در باب نماز جماعت آورده‌اند): اگر نماز جماعت از ۲ نفر تشکیل شود صدوپنجاه برابر اجر اخروی دارد و اگر ۳ تا ۱۰ نفر شدند ۶۰۰ برابر افزون از آن اگر جن و انس نویسنده باشند و دریاها مرکب و درختان عالم قلم جز بوسیله خداوند هرگز ثواب و مزد چنین نماز جماعتی احصاء نمی‌شود. اما در مدرسه، از جمله عوامل مهم در موفقیت نماز جماعت این است که فردی ثابت و در عین حال شایسته عهددار امامت جماعت باشد راه‌حلی که ما پیدا کردیم و در مدرسه اجرا می‌کنیم این است که ما از بین معلمان موجه و شایسته - و ترجیحاً روحانی - فردی را برای امامت دعوت می‌کنیم و اگر امام جماعت از خارج مدرسه و از بین روحانیون عظام باشد بهتر آنست که یک فرد نباشد چون اگر آن فرد روحانی مسافرت برود و یا بدلیلی به جماعت نرسد جماعت تعطیل می‌شود و نظم آن مختل می‌گردد به همین دلیل بهترین نحوه آنست که هر روز را یکی از آقایان امام جماعت بشود تا در صورت ایجاد مشکل و عدم حضور او تنها یک روز در هفته جماعت تعطیل شود و یا در آتروز بوسیله معلم یا محصل مستدینی برگزار گردد و اما برای استفاده از حضور

برادران روحانی میتوان از اولیاء دانش‌آموزان و یا آشنایان آنها و یا معلمان و مسئولین که روحانی هستند برای این مهم دعوت نمود. عوامل دیگری هم که می‌تواند در اقامه جماعت مورد توجه قرار گیرد را فهرست وار اشاره می‌کنیم:

۱ - توجه و عنایت به زمان نماز جماعت بویژه آنکه در اول وقت برگزار شود.

۲ - اذان بوسیله فردی خوش صدا و از بلندگو پخش شود.

۳ - به دانش‌آموزان توصیه شود از قبل و همواره با وضو باشند و تسهیلات لازم در این زمینه برای آنها فراهم گردد.

۴ - با هماهنگی امام جماعت بلافاصله بعد از اذان نماز شروع شود.

۵ - بین دو نماز تنها یک مسئله یا حدیث گفته شود.

۶ - پس از اتمام نماز با هماهنگی مسئولین آموزشگاه و ستاد نماز که در تمامی طول برنامه نماز ناظر بر حسن انجام آن هستند دانش‌آموزان به کلاس هدایت می‌شوند.

۷ - حضور معلمان و مسئولین قسویاً موجب تشویق دانش‌آموزان خواهد بود و این به درایت و مدیریت مسؤل آموزشگاه بستگی دارد.

۸ - در موقع ثبت نام در تعهدنامه انضباطی دانش‌آموز که از طرف اداره تنظیم میشود و بامضاء دانش‌آموز و ولی او می‌رسد این مطلب قید شود که اینجانب خود را موظف به حضور فعال در کلیه اجتماعات مذهبی دبیرستان و از جمله برنامه صبحگاهی و نماز جماعت می‌دانم. طبعاً حسن اجرای موارد فوق به تدبیر شخص رئیس آموزشگاه و فرد فرد مسئولین و معلمان بستگی دارد.

رشد معارف - با تشکر مجدد از جنابعالی و به امید روزی که نماز جماعت بصورت طرحی موفق و فراگیر در سراسر کشور اسلامی ایران برگزار گردد.